

Kazimiera J. Wawrzynów

Pierwszy Polsko-Niemiecki Kongres Pedagogiki Religii, Olsztyn, 18–19 czerwca 2010 r.

Wrocławski Przegląd Teologiczny 19/1, 222-224

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

PIERWSZY POLSKO-NIEMIECKI KONGRES PEDAGOGIKI RELIGII

Olsztyn, 18–19 czerwca 2010 r.

W dniach 18 i 19 czerwca 2010 r. odbył się w Olsztynie Pierwszy Polsko-Niemiecki Kongres Pedagogiki Religii. Uczestniczyli w nim katechetycy i pedagodzy religii z Polski, Niemiec, Austrii i Szwajcarii. Był to zjazd interdyscyplinarny. Przybyli bowiem przedstawiciele nauk o wychowaniu, reprezentanci ewangelickiej pedagogiki religii, a także specjaliści nauk humanistycznych współpracujący ściśle z pedagogiką religii. Organizatorami kongresu byli ks. prof. dr hab. Cyprian Rogowski z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i prof. dr hab. Egon Spiegel z Uniwersytetu w Vechcie. Obrady odbywały się w Centrum Konferencyjnym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego oraz w pomieszczeniach Wydziału Teologii UWM. Dziedzictwo przyjaznej, twórczej współpracy badawczej i dydaktycznej wybitnych polskich, niemieckich i austriackich katechetyków i pedagogów religii z okresu „żelaznej kurtyny”, kontynuowanie tej współpracy przez wielu specjalistów oraz aktualna potrzeba jej intensyfikacji zainspirowały organizatorów kongresu. Celem obrad było zatem podjęcie odnowionego dialogu polskich i niemieckojęzycznych środowisk naukowych w dziedzinie katechetyki i pedagogiki religii. Obrady kongresu świadczą bez wątpienia o gotowości polskich i niemieckich pedagogów religii do bardziej intensywnej wymiany doświadczeń i do pogłębiania współpracy w przyszłości.

Podczas inauguracji obrad kongresu ambasador Niemiec Michael H. Gerts ukazał pozytywne doświadczenia współdziałania polskich i niemieckich pedagogów religii. Podkreślił, że stanowią one wkład w rozwój przyjaznych stosunków polsko-niemieckich i otwierają perspektywę tworzenia wspólnej wizji przyszłości naszych narodów i Europy. Otwierający spotkanie referat zatytułowany: *Horyzonty religijności młodzieży polskiej z perspektywy socjologicznej*¹ wygłosił wybitny polski socjolog ks. prof. dr hab. Janusz Mariański (KUL). Mówca stwierdził, że młodzież polska znajduje się pomiędzy sekularyzacją i ewangelizacją, a Europa stoi wobec znaczącej transformacji także w sferze religijnej, zarówno na płaszczyźnie indywidualnej, jak i kościelno-instytucjonalnej. W jakim kierunku pójdą przemiany, „zależy od wielu czynników politycznych, ekonomicznych i społeczno-kulturowych, ale i od działalności Kościoła katolickiego”. Mówiąc o przyszłościowej wizji religijności młodzieży polskiej w zglobalizowanym, pluralistycznym i wieloreligijnym świecie, prelegent zaznaczył, że „nowoczesność jako taka jest rezultatem praktyki ludzi

---

¹ Referat ks. prof. J. Mariańskiego *Horyzonty religijności młodzieży polskiej z perspektywy socjologicznej* zostanie opublikowany wraz z materiałami kongresowymi w periodyku „Keryks”. Za zgodą Autora cytuję w sprawozdaniu fragmenty manuskryptu.

myślących i działających w określony sposób”. A to, czy nasze nowoczesne społeczeństwa staną się świeckie, zależy m.in. od świadomie dokonywanych w społeczeństwie i państwie wyborów dotyczących miejsca religii w życiu człowieka i społeczności. Książd prof. J. Mariański z naciskiem podkreślał, że „najgorsze, co może się nam przydarzyć, to przekonanie o własnej bezsilności i brak pomysłów na działalność duszpasterską”.

W tym kontekście idea naukowego współdziałania na płaszczyźnie europejskiej w dziedzinie edukacji religijnej, zaproponowana przez organizatorów kongresu, wydaje się być niezwykle aktualna.

Po wykładzie ks. prof. dr. hab. J. Mariańskiego, który nakreślił horyzonty religijności w Polsce z perspektywy socjologiczno-religijnej i wskazał na jej znaczenie dla rozwoju myśli pedagogiczno-religijnej, głos zabrał ks. prof. dr hab. Ralf Sauer z Uniwersytetu w Vechcie, który zaprezentował historię polsko-niemieckich relacji w pedagogice religii. Prelegent ukazał przekrojowo rozwój tej współpracy i przybliżył jej genezę w specyficznych uwarunkowaniach społeczno-politycznych naszych krajów w powojennej Europie. Katechetycy i pedagodzy religii obu krajów spotykali się w ramach *Équipe Européenne de Catéchèse* (ÉEC), brali udział w pracach *Deutscher Katechetenverein* (DKV) i *Arbeitsgemeinschaft Katholischer Religionspädagogik und Katechetik* (AKRK). Polscy naukowcy byli wówczas także zapraszani przez przedstawicieli protestanckiej pedagogiki religii. Przed przelomem roku 1989 współpraca ta, z konieczności, miała charakter kontaktów osobistych. Nadanie temu współdziałaniu struktury instytucjonalnej otworzyłoby więcej możliwości kontynuowania wspólnych badań i wymiany doświadczeń. Pierwszy Polsko-Niemiecki Kongres stanowi właśnie zdecydowany krok w tym kierunku. Nawiązuje on bowiem do pięknych europejskich wzorów twórczej współpracy międzynarodowej, czego przykładem jest choćby rozwijająca się od 15 lat w sposób instytucjonalny kooperacja Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie ze środowiskiem niemieckich naukowców zajmujących się pedagogiką religii.

Książd prof. dr R. Sauer przedstawił obraz współdziałania polskich i niemieckich katechetyków i pedagogów religii. Zwrócił uwagę na fakt, że osobiste kontakty z ks. prof. Januszem Tarnowskim, człowiekiem dialogu w teorii i praktyce, sprawiły, że on sam zainteresował się pedagogiczną ideą Janusza Korczaka. Przy tej okazji zwrócił uwagę na postać Janusza Korczaka jako nauczyciela na wzór Chrystusa, który oddał życie za swoich uczniów. Książd prof. Janusz Tarnowski nie mógł niestety przybyć do Olsztyna. Przesłał w formie elektronicznej referat *Pedagogika personalno-egzystencjalna na wzór Janusza Korczaka*, którego wysłuchaliśmy z dużym zainteresowaniem.

Organizatorzy kongresu zrezygnowali ze zwykłej w takich przypadkach idei metodycznej prezentacji kolejnych referatów na plenum. Każdy z uczestników mógł natomiast włączyć się do dyskusji, przedstawiając osobiście realizowany kierunek badań w formie abstraktu. Poszczególne streszczenia zostały udostęp-

nione wszystkim uczestnikom w publikacji kongresowej². Kongres, przyjmując formułę *open space*, umożliwił uczestnikom wzajemne dzielenie się zainteresowaniami badawczymi oraz nawiązanie bliższych relacji osobistych.

Podstawą ukonstytuowania się grup warsztatowych było wcześniejsze zgłoszenie zainteresowań i zakresu badań naukowych poszczególnych uczestników kongresu. Skoncentrowały się one na następujących obszarach badawczych: kształcenie i religia, religia w aspekcie funkcjonalnym i substancjalnym, rodzina i etyka w perspektywie interdyscyplinarnej, katecheza szkolna a pedagogika religii, szkoła – instytucja oraz religia w kontekście pedagogiki szkolnej i elementarnej. W czasie warsztatowych dyskusji staraliśmy się wyodrębnić różne obszary badawcze i ich specyficzne uwarunkowania, aby wspólnie zastanowić się nad perspektywami rozwoju pedagogiki religii. Na zakończenie kongresu przedstawiciele poszczególnych zespołów dyskusyjnych zaprezentowali na plenum tematykę swoich obrad.

Profesor dr hab. Norbert Mette z Uniwersytetu w Dortmundzie podsumował następnie przebieg zjazdu i jego rezultaty oraz wskazał na zagadnienia, którym poświęcano szczególnie wiele uwagi podczas dyskusji panelowych. Ukazał on trzy pola, które powinny stać się przedmiotem badań i dydaktyki w przyszłości. Jako pierwsze wymienił potrzebę teologii. Zadaniem pedagogiki religii jest wypracowanie języka uwzględniającego mentalność ludzi żyjących współcześnie. Nie chodzi tu o schlebienie dzisiejszej mentalności, ale o powrót do tradycji biblijnej, która jest właściwą szkołą metody katechetycznej. Po drugie, prelegent zwrócił uwagę na nieodzowność pogłębionego skoncentrowania się na teorii kształcenia, od której w dużej mierze zależy wychowanie. Trzecim polem, na które wskazał N. Mette, jest potrzeba interdyscyplinarności w badaniach pedagogiki religii.

Przywołane tu problemy badawcze katechetyki i pedagogiki religii otwierają nowe perspektywy naszej polsko-niemieckiej współpracy naukowej. Wśród zarysowujących się perspektywicznie linii przewodnich N. Mette wymienił potrzebę podjęcia zagadnień komunikacji teologicznej w dyskursie pedagogiczno-religijnym.

Okazję do nawiązywania osobistych relacji między uczestnikami i nieformalnej wymiany zdań stanowiło wieczorne spotkanie uczestników na kolacji w restauracji „Przystań” nad jeziorem Krzywym, poprzedzone symbolicznym wypłynięciem o zachodzie słońca na jezioro, skąd roztaczał się piękny widok.

Kazimiera J. Wawrzynów OSU

---

² Ukaże się ona jako wydanie specjalne „Międzynarodowego Przeglądu Katechetyczno-Pedagogiczno-Religijnego *Keryks*”. W ten sposób naszkicowane w poszczególnych tekstach kwestie badawcze zostaną przedłożone szerszemu gronu odbiorców.